

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський державний екологічний університет

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні групи забезпечення
спеціальності

від «14» 09 2023 року

протокол № 1

Голова групи: Чугай А. В.

УЗГОДЖЕНО

Декан природоохоронного факультету

Чугай А. В.

СИЛЛАБУС

навчальної дисципліни

Екологічна економіка

(назва навчальної дисципліни)

101 «Екологія»

(шифр та назва спеціальності)

«Організація еколого-туристичної діяльності»

(назва освітньої програми)

бакалаврський

заочна

(рівень вищої освіти)

(форма навчання)

5

3/90

залік

(рік навчання)

(семестр навчання)

(кількість кредитів ЄКТС/годин)

(форма контролю)

кафедра економіки природокористування

(кафедра)

Одеса, 2023

Автор: Арестов С. В., к.е.н., доц. кафедри економіки природокористування
(прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

Поточна редакція розглянута на засіданні кафедри економіки природокористування від «21» серпня 2023р., протокол № 1.

Викладачі Лекційний модуль: Арестов С. В., к.е.н., доц.
(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

Практичний модуль: Арестов С. В., к.е.н., доц.
(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

Перелік попередніх редакцій

Прізвища та ініціали авторів	Дата, № протоколу	Дата набуття чинності

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета	Метою вивчення дисципліни «Екологічна економіка » є формування екологічно обґрунтованих пріоритетів соціально-економічного розвитку суспільства і пошук найбільш ефективних шляхів досягнення поставлених цілей.
Компетентність	Здатність розраховувати еколого-економічний збиток, розраховувати екологічну ціну товарів та послуг, провести еколого-економічну оцінку природних ресурсів та змін стану середовища..
Результат навчання	Розуміти принципи, процеси в технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна). Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.
Базові знання	- мета, об'єкт, предмет і завдання аналізу діяльності господарювання туристичної галузі; -екологізація економіки; -стадії та рівень екологізації; - відтворення екологічного попиту; - відтворення екологічно орієнтованої виробничої основи.
Базові вміння	Вміти розраховувати еколого-економічний збиток, розраховувати екологічну ціну товарів та послуг, провести еколого-економічну оцінку природних ресурсів та змін стану середовища
Базові навички	Здійснювати оцінку ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних цільових екологічних програм.
Пов'язані ссиллабуси	
Попередня дисципліна	
Наступна дисципліна	
Кількість годин	лекції: 2 практичні заняття: консультації: 8 самостійна робота студентів: 80

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1 Лекційні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
	Настановна лекція	2	
ЗМ-Л1	Еколого-економічні показники : оцінки та ставки у системі товарно-грошових відносин. методичні підходи до економічної оцінки природних факторів. оцінки природних ресурсів та оцінки якості довкілля.		
	Тема 1. Еколого-економічні оцінки, їх функції, еколого-економічні ставки, економічні відносини між основними суб'єктами господарювання щодо використання природних факторів, місце і роль економічних інструментів в економічному механізмі.		7
	Тема 2. Витратний підхід до економічної оцінки природних факторів, результативний підхід до економічної оцінки природних факторів, групи економічних оцінок природних факторів.		8
	Тема 3. Оцінка економічного збитку від порушення середовища. облік факторів часу і невизначеності при проведенні еколого-економічних оцінок. Визначення економічного збитку від порушення довкілля, фактори невизначеності еколого-економічних оцінок.		5
	Тема 4. Методичні підходи щодо оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм		5
	Контрольна робота (КР-1)		5
Разом:		2	30

Консультації:

Викладач: Арестов Сергій Вікторович.

Аудиторія 308 (НЛК №2), serjj222@gmail.com

2.2 Практичні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-П1	Еколого-економічні показники : оцінки та ставки у системі товарно-грошових відносин. методичні підходи до економічної оцінки природних факторів. оцінки природних ресурсів та оцінки якості довкілля.		
	Тема 1. Еколого-економічні оцінки, їх функції, еколого-економічні ставки, економічні відносини між основними суб'єктами господарювання щодо використання природних факторів, місце і роль економічних інструментів в економічному механізмі.		10
	Тема 2. Витратний підхід до економічної оцінки природних факторів, результативний підхід до економічної оцінки природних факторів, групи економічних оцінок природних факторів.		10
	Тема 3. Оцінка економічного збитку від порушення середовища. облік факторів часу і невизначеності при проведенні еколого-економічних оцінок. Визначення економічного збитку від порушення довкілля, фактори невизначеності еколого-економічних оцінок.		10
	Тема 4. Методичні підходи щодо оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм		10
	Контрольна робота (КР-1)		5
Підготовка до залікової КР:			5
Разом:			50

Консультації:

Викладач: Арестов Сергій Вікторович.

Аудиторія 308 (НЛК №2), serjj222@gmail.com

2.3 Самостійна робота студента та контрольні заходи

Код модуля	Завдання на СРС та контрольні заходи	Кількість годин	Строк проведення
ЗМ-Л1	Вивчення тем лекційного модуля Виконання модульної контрольної роботи (КР-1) (обов'язково)	30	жовтень-грудень
ЗМ-П1	Вивчення тем практичного модуля Виконання модульної контрольної роботи (КР-1) (обов'язково)	45	жовтень-грудень
Підготовка до заліку	Підготовка до залікової КР (є обов'язковою)	5	есія
Разом:		80	

1. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-Л1.

Контроль проводиться після вивчення лекційного матеріалу модуля ЗМ-Л1 в формі модульної контрольної роботи МКР-1 тестові завдання закритого типу в якій студенти відповідають на 20 запитань, що розміщена на сторінці кафедри економіки природокористування в системі дистанційного навчання MOODLE за адресою Курс: Екологічна економіка (odeku.edu.ua). Час, що виділяється на виконання МКР-1 складає 60 хвилин.

Максимальна оцінка за контрольну роботу складає 50 балів або 2,5 бали за одну правильну відповідь. Критерії оцінювання результатів контрольного заходу: правильна відповідь на 20 запитань – відмінно (50 балів), правильна відповідь на 16-19 запитань – добре (40-47,5 балів), правильна відповідь на 12-15 запитань – задовільно (30-37,5 балів), правильна відповідь менше ніж на 12 запитань – незадовільно (менше 30 балів).

2. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-П1.

Контроль проводиться після вивчення матеріалу практичного модуля ЗМ-П1 в формі письмової контрольної роботи КР-1 тестові завдання закритого типу в якій студенти відповідають на 20 запитань, що розміщена на сторінці кафедри економіки природокористування в системі дистанційного навчання MOODLE за адресою Курс: Екологічна економіка (odeku.edu.ua). Час, що виділяється на виконання МКР-1 складає 60 хвилин.

Максимальна оцінка за контрольну роботу складає 50 балів або 2,5 бали за одну правильну відповідь. Критерії оцінювання результатів контрольного заходу: правильна відповідь на 20 запитань – відмінно (50 балів), правильна відповідь на 16-19 запитань – добре (40-47,5 балів), правильна відповідь на 12-15 запитань – задовільно (30-37,5 балів), правильна відповідь менше ніж на 12 запитань – незадовільно (менше 30 балів).

3. Методика оцінювання за всіма змістовними модулями.

Підсумковою оцінкою за всіма змістовними модулями (ОЗ) буде сума балів за лекційний і практичний модулі.

4. Методика проведення та оцінювання підсумкового контрольного заходу.

Питання про допуск до заліку розглядається тільки за умови, якщо студент виконав всі види робіт, передбачені робочою навчальною програмою і набрав за модульною системою суму балів не менше 50% від максимально можливої за практичну частину (25 балів) та теоретичну частини (25 балів). В іншому випадку студент вважається таким, що не виконав навчального плану дисципліни і не допускається до заліку.

Формою підсумкового контролюючого заходу є залік. Завдання залікової контрольної роботи дисципліни «А Екологічна економіка» являють собою тестові завдання закритого типу, які потребують від студента вибору правильних відповідей з чотирьох запропонованих у запитанні. Тестові питання кожного питання формуються по всьому переліку сформованих у навчальній дисципліні знань (в першу чергу базової компоненти), а їх загальна кількість складає 20 завдань. Повна правильна відповідь на 1 тестове завдання оцінюється у **5 балів**. Оцінка успішності виконання студентом цього заходу здійснюється у формі кількісної оцінки (бал успішності) та максимально складає **100 балів**. Перехід від кількісної оцінки до якісної оцінки здійснюється за 4-х бальною системою відповідно до наступної шкали - **за правильну відповідь: на 18-20 тестів (90-100%) – «відмінно»; на 15-17 тестів (74-89%) – «добре»; на 12-14 тестів (60-73%) – «задовільно»; на менш ніж 12 тестів (<60%) – «незадовільно».**

5. Методика підсумкового оцінювання за дисципліну.

Сума балів, яку одержав студент за всі контрольні роботи з практичної та теоретичної частини формують інтегральну оцінку студента з навчальної дисципліни.

Інтегральна оцінка (В) за дисципліну розраховується за формулою:

$$B = 0,75 \times OZ + 0,25 \times OZKP,$$

де В – інтегральна оцінка поточної роботи студента в 100-бальній шкалі по дисципліні; ОЗ – оцінка роботи студента за змістовними модулями ($OZ \geq 60\%$), ОЗКР – оцінка залікової контрольної роботи, яка проводиться під час заліково-екзаменаційної сесії за тестами оцінки знань базової компоненти навчальної дисципліни та має бути виконана на $\geq 50\%$ від максимальної оцінки.

Наприкінці сесії студент отримує інтегральну оцінку з дисципліни за всіма системами оцінювання наступним чином: студент, який не має на початок заліково-екзаменаційної сесії заборгованості по дисципліні, отримує якісну оцінку (зараховано або не зараховано) згідно з табл. 1 за умови:

- 1) якщо має інтегральну суму балів поточного контролю достатню ($OЗ \geq 60\%$) для отримання позитивної оцінки,
- 2) має $OЗКР \geq 50\%$ від максимально можливої суми балів за залікову контрольну роботу;

Таблиця 1

Шкала оцінювання

Бал успішності (у відсотках)	За національною системою		За шкалою ECTS
	для іспиту	для заліку	
90 – 100	5 (відмінно)	зараховано	A
82 – 89,9	4 (добре)	зараховано	B
74 – 81,9	4 (добре)	зараховано	C
64 – 73,9	3 (задовільно)	зараховано	D
60 – 63,9	3 (задовільно)	зараховано	E
35 – 59,9	2 (незадовільно)	не зараховано	FX
1 – 34,9	2 (незадовільно)	не зараховано	F

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Рекомендується наступний порядок вивчення дисципліни «Екологічна економіка»:

- зміст кожної теми курсу вивчається за допомогою навчальної та методичної літератури, що наведена в списку;
- після засвоєння змісту кожної теми курсу потрібно відповісти на «питання самоперевірки», що наведені у даних методичних вказівках і відповідній літературі;
- якщо виникли питання при вивченні теоретичного матеріалу або при виконанні контрольних робіт, то потрібно звернутись до викладача, що відповідальний за лекційний модуль.

3.1. Модуль ЗМ-Л1 «Еколого-економічні показники : оцінки та ставки у системі товарно-грошових відносин. методичні підходи до економічної оцінки природних факторів. оцінки природних ресурсів та оцінки якості довкілля».[1]

3.1.1. Повчання

Самостійна робота студента заочної форми навчання передбачає вивчення теоретичного матеріалу та підготовку до контрольної роботи КР1 (обов'язкове). Після вивчення теоретичного матеріалу, за допомогою навчально-методичного забезпечення студент має оволодіти такими *знаннями*: еколого-економічні оцінки, їх функції, еколого-економічні ставки, економічні відносини між основними суб'єктами господарювання щодо використання природних факторів, місце і роль економічних інструментів в економічному механізмі. Витратний підхід до економічної оцінки природних факторів, результативний підхід до економічної оцінки природних факторів, групи економічних оцінок природних факторів. Оцінка економічного збитку від порушення середовища. облік факторів часу і невизначеності при проведенні еколого-економічних оцінок. Визначення економічного збитку від порушення довкілля, фактори невизначеності еколого-економічних оцінок. Методичні підходи щодо оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм

3.1.2. Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте еколого-економічні оцінки, їх функції?
2. Що таке еколого-економічні ставки? Для чого вони служать?
3. Охарактеризуйте економічні відносини між основними суб'єктами господарювання щодо використання природних факторів.
4. Яке місце і роль економічних інструментів в економічному механізмі?
5. На які групи можуть бути умовно диференційовані економічні інструменти?. Дайте характеристику цих груп.
6. Дайте визначення і характеристику функцій ціни за ресурс.
7. Дайте визначення і характеристику функцій економічних вигод.
8. Дайте визначення і характеристику функцій перерозподільних платежів(виплат)?

3.2. Модуль ЗМ-П1 «Еколого-економічні показники : оцінки та ставки у системі товарно-грошових відносин. методичні підходи до економічної оцінки природних факторів. оцінки природних ресурсів та оцінки якості довкілля».[1]

3.2.1. Повчання

Самостійна робота студента студента заочної форми навчання щодо вивчення ЗМ-П1 передбачає підготовку до контрольної роботи КР1 (обов'язкове).

Зміст практичної роботи передбачає використовувати отримані знання щодо аналізу діяльності підприємств туристичної галузі для вирішення тестових завдань закритого типу.

Після виконання ЗМ-П1 студент повинен *вміти*: проводити еколого-економічні оцінки, їх функції, еколого-економічні ставки, економічні відносини між основними суб'єктами господарювання щодо використання природних факторів, місце і роль економічних інструментів в економічному механізмі. Витратний підхід до економічної оцінки природних факторів, результативний підхід до економічної оцінки природних факторів, групи економічних оцінок природних факторів. Оцінка економічного збитку від порушення середовища. облік факторів часу і невизначеності при проведенні еколого-економічних оцінок. Визначення економічного збитку від порушення довкілля, фактори невизначеності еколого-економічних оцінок. Методичні підходи щодо оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм

Питання для самоконтролю

1. Що називається економічним збитком від порушення довкілля?
2. Які ви знаєте фактори, що формують величину еколого-економічного збитку?
3. Які ви знаєте фактори невизначеності еколого-економічних оцінок?
4. Як розраховується загальний економічний збиток від впливу на природні комплекси господарської діяльності?
5. Які ви знаєте показники навантаження на навколишнє природне середовище?
6. За якими індексами здійснюється оцінка ефективності виконання програми?
7. Дайте визначення поняттю «показники навантаження на навколишнє середовище».
8. Дайте визначення поняттю «показники стану довкілля».
9. На які типи розподіляють показники природоохоронного ефекту реалізації

екологічних завдань?

4. Питання до заходів поточного, підсумкового та семестрового контролю.

4.1. тестові завдання до модульної контрольної роботи ЗМ-Л1.

1. Головна функція , яку виконують еколого-економічні оцінки-це: [1]-С.6
2. Складовою економічного механізму природокористування не являється: [1]-С.6
3. Еколого-економічні оцінки – це: [1]-С.8
4. Ключовою компонентою системи відтворення мотивів екологізації є: [1]-С.9
5. Рівень екологізації не може бути визначений за такими показниками як: [1]-С.12
6. Напрямом процесів екодеструктивного впливу є: [1]-С.13
7. Необхідною умовою переходу до сталого розвитку є: [1]-С.13
8. Об'єктивною необхідністю суспільного виробництва в сучасних умовах стає: [1]-С.14
9. Принцип «забруднювач сплачує» полягає в тому, що: [1]-С.11
10. Природний фактор - це: [1]-С.17
11. Екологізація економіки – це: [1]-С.15
12. Інтегральний екодеструктивний вплив – це: [1]-С.12
13. Екологізація здійснюється через: [1]-С.13
14. Функціями екологізації, що розкривають її сутність, є: [1]-С.16
15. Відтворювальна функція екологізації – це: [1]-С.18
16. Просторова функція екологізації – це: [1]-С.15
17. Соціально-екологічна функція екологізації – це: [1]-С.12
18. Критерієм соціально-економічної ефективності екологізації є: [1]-С.14
19. Природоохоронна діяльність – це: [1]-С.16
20. Просторова функція екологізації – це: [1]-С.15

4.2. Тестові завдання до модульної контрольної роботи ЗМ-П1.

1. Як оцінюють природні фактори виробник і споживач [1]-С.9
2. У чому подібність і відмінність між економічними оцінками ресурсів і середовища [1]-С.19
3. Яким чином можна оцінити у вартісній форму змiну фізіологічних, соціальних і екологічних функцій природи [1]-С.11
4. Що називається економічним збитком від порушення довкілля [1]-С.10
5. Які ви знаєте фактори, що формують величину еколого-економічного збитку [1]-С.12

6. Які ви знаєте фактори невизначеності еколого-економічних оцінок [1]-С.13
7. Як розраховується загальний економічний збиток від впливу на природні комплекси господарської діяльності[1]-С.15
8. Показники навантаження на навколишнє природне середовище[1]-С.13
9. За якими індексами здійснюється оцінка ефективності виконання програми [1]-С.17
10. На які типи розподіляють показники природоохоронного ефекту реалізації екологічних завдань [1]-С.14
11. Просторова функція екологізації – це: [1]-С.15
12. Як оцінюють природні фактори виробник і споживач [1]-С.9
13. У чому подібність і відмінність між економічними оцінками ресурсів і середовища [1]-С.19
14. Яким чином можна оцінити у вартісній формі зміну фізіологічних, соціальних і екологічних функцій природи [1]-С.11
15. Що називається економічним збитком від порушення довкілля [1]-С.10
16. Які ви знаєте фактори, що формують величину еколого-економічного збитку [1]-С.12
17. Які ви знаєте фактори невизначеності еколого-економічних оцінок [1]-С.13
18. Як розраховується загальний економічний збиток від впливу на природні комплекси господарської діяльності[1]-С.15
19. Показники навантаження на навколишнє природне середовище[1]-С.13
20. За якими індексами здійснюється оцінка ефективності виконання програми [1]-С.17
21. На які типи розподіляють показники природоохоронного ефекту реалізації екологічних завдань [1]-С.14

4.3. Тестові завдання до залікової контрольної роботи

1. Головна функція , яку виконують еколого-економічні оцінки-це: [1]-С.6
2. Складовою економічного механізму природокористування не являється: [1]-С.6
3. Еколого-економічні оцінки – це: [1]-С.8
4. Ключовою компонентою системи відтворення мотивів екологізації є: [1]-С.9
5. Рівень екологізації не може бути визначений за такими показниками як: [1]-С.12
6. Напрямом процесів екодеструктивного впливу є: [1]-С.13
7. Необхідною умовою переходу до сталого розвитку є: [1]-С.13
8. Об'єктивною необхідністю суспільного виробництва в сучасних умовах стає: [1]-С.14

9. Принцип «забруднювач сплачує» полягає в тому, що: [1]-С.11
10. Природний фактор - це: [1]-С.17
11. Екологізація економіки – це: [1]-С.15
12. Інтегральний екодеструктивний вплив – це: [1]-С.12
13. Екологізація здійснюється через: [1]-С.13
14. Функціями екологізації, що розкривають її сутність, є: [1]-С.16
15. Відтворювальна функція екологізації – це: [1]-С.18
16. Просторова функція екологізації – це: [1]-С.15
17. Соціально-екологічна функція екологізації – це: [1]-С.12
18. Критерієм соціально-економічної ефективності екологізації є: [1]-С.14
19. Природоохоронна діяльність – це: [1]-С.16
20. Просторова функція екологізації – це: [1]-С.15
21. Як оцінюють природні фактори виробник і споживач [1]-С.9
22. У чому подібність і відмінність між економічними оцінками ресурсів і середовища [1]-С.19
23. Яким чином можна оцінити у вартісній формі зміну фізіологічних, соціальних і екологічних функцій природи [1]-С.11
24. Що називається економічним збитком від порушення довкілля [1]-С.10
25. Які ви знаєте фактори, що формують величину еколого-економічного збитку [1]-С.12
26. Які ви знаєте фактори невизначеності еколого-економічних оцінок [1]-С.13
27. Як розраховується загальний економічний збиток від впливу на природні комплекси господарської діяльності [1]-С.15
28. Показники навантаження на навколишнє природне середовище [1]-С.13
29. За якими індексами здійснюється оцінка ефективності виконання програми [1]-С.17
30. На які типи розподіляють показники природоохоронного ефекту реалізації екологічних завдань [1]-С.14

5. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна

1. Мельник Л.Г. Екологічна економіка : Підручник. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006 - 367 с.
2. Екологічний аудит : Посібник з екологічного менеджменту і економічного аудиту/Шевчук В.Я., Саталкін Ю.М., Навроцький В.М. та ін.- К.: Символ – Т, 1997. – 221с.
3. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні : Навч. посіб. – Чернівці : Зелена Буковина, - 312 с.
4. Калитюк В.А. Рекреаційно-туристичний комплекс в умовах ринку. – Львів, 1999. – 162 с.
5. www.library-odeku.16mb.com
6. Репозиторій ОДЕКУ: <http://eprints.library.odeku.edu.ua>

Додаткова

7. Буркинський Б.В., Стапанов В.М., Харичков С.К. Природопользование: Основы экономико-экологической теории. – Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины, 1999. – 350с.
8. Галушкіна Т.П. Экономические инструменты экологического менеджмента (теория та практика). – Одесса: ИПРЭЭИ НАН України, 2000. – 280с.
9. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». Законодавство України про екологію. – К.: КНТ, 2004. – с.4-44.
10. Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2002.- № 3. – С.26-37.
11. Заповідники і національні природні парки України – Вища школа, 1999. – 232 с.
12. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення: Довідник. – К.: Омега – Л., 1999.
13. Журнали: «Економіка України», «Регіональна економіка», «Фінанси України», «Економіст», «Вопросы экономики».